D. THOMAE IT

THEOL. PROF. PVBL. IN A

CELEBERRIMI,

COMMENTATIO THE

AD

THEODORI ABV

OPVSCVLVM

DE

BAPTISMO FI

ANTE CHRISTI A

DEFVNCTORVM PER A

EX EIVS LATERE PRO

Oder:

Von der Taufe der

vor Christi Ankunft, durch

aus seiner heiligen S

FRANCOF. ET LIPSIAE, AN. M

ITTIGII,
IN ACAD. LIPS.
RIMI,

THEOLOGICA

ABVCARAE
VLVM

FIDELIVM
I ADVENTVM
ER AQVAM, QVAE
E PROFLVXIT,

r:

der Gläubigen,
, durch das Wasser
ligen Seite.

, AN. MDCCXXXXIII.

SYNOPSIS

EXERCITATIONIS HVIVS THEOLOGICAE.

§. I. *Oraculum Christi de necessitate baptismi, Joh. III, 5.*

§. II. *A tempore illius oraculi neminem sine baptismo vel fluminis vel sanguinis salvari potuisse asseruit Fulgentius in tractatu de fide ad Petrum, qui non fuit Diaconus, sed vir militaris.*

§. III. *Eandem sententiam tenuit Scriptor quidam anonymus. Incertae variorum de ea conjecturae. Eum refutavit Bernardus.*

§. IV. *Abucaras ob illud Christi oraculum etiam fideles veteris testamenti sine baptismo regnum Dei non ingressos credidit.*

§. V. *Quis Abucaras. Unde sic dictus. Aliqui Carrharum Episcopum faciunt. De urbis illius origine error Cedreni. Dicta etiam Charran.*

§. VI. *Hanc urbem Episcopalem fuisse probatur.*

§. VII. *Alii Abucaram Cariae Episcopum, & eundem cum Theodoro illo fuisse putant, qui Synodo VIII. contra Photium congregatae interfuit.*

§. VIII. *Quid huic sententiae faveat. Quid eidem adversetur. Diversae de Abucara, quando vixerit sententiae. Quid nobis statuendum videatur.*

§. IX. *Abucarae scripta eorumque editiones.*

§. X. *Opusculum, de quo nunc agendum, graece exhibetur cum versione Turriani paululum correcta.*

§. XI. *Quæstio Abucaræ proposita. Abucaras verba Christi demum de baptismo agere recte agnoscit. Varia illius dicti interpretatio. Quomodo Wiclefus illa verba Christi explicaverit.*

§. XII. *Quomodo a plerisque Reformatis, Socinianis & Arminianis exponantur.*

§. XIII. *Quomodo ab Hoornbeckio.*

§. XIV. *Quomodo a Grotio.*

§. XV. *Quomodo ab Hottingero.*

§. XVI. *Quomodo a Coccejo.*

§. XVII. *Quomodo ab Anonymo quodam & Sandio.*

§. XVIII. *Quomodo a Brentio & Erasmo.*

§. XIX. *Fanaticorum interpretationes omissæ.*

§. XX. *Probatur, verbo Christi de baptismo agere, cui regeneratio rectius quam Taurobolio gentilium vel Proselytorum apud Judæos baptismo attribuitur.*

§. XXI. *Confirmatur idem consensu Patrum.*

§. XXII. *Non tamen omnes non baptizati a Dei regno excludendi.*

§. XXIII. *Post institutionem baptismi multi salvati antequam plena ejus promulgatio fieret, imo & postquam universalis promulgatio ejus facta est, multi necessitate aliqua præventi, sine baptismo damnationem evaserunt, non solum martyres, sed & alii fideles.*

§. XXIV. *De baptismo latronis cum Christo crucifixi inconstans fuit Augustini sententia.*

§. XXV. *Ambrosius, etsi passim absolutam baptismi necessitatem asserere videatur, Valentiniano tamen Imperatori sine baptismo vivis excedenti salutem non denegavit. Quod ejus judicium contra Abaelardum defenditur.*

§. XXVI. *Neque Christianorum parentum infantes sine baptismo decedentes a regno cœlorum eliminandi. Sententia eorum, qui infantes, ne baptismo priventur, in utero baptizandos, vel ex utero secandos, vel jam natos venenata, si alia desit, aqua baptizandos, vel acce-*

cele-

celerandi baptismi gratia in puteum præcipitandos suaserunt.

§. *XXVII. Sententia damnantium infantes ἀβαπτίςους, quos inter de statu hujusmodi infantium minus convenit.*

§. *XXVIII. Dominicanorum & Franciscanorum nec non Catharini & Augustinianorum in Concilio Tridentino conventio. Literæ parvulorum ex limbis ad quietis suæ turbatores scriptæ & hoc anno 1698. Coloniæ evulgatæ.*

§. *XXIX. Dura Augustini sententia, ab aliis quoque probata, sed ab orthodoxis Theologis merito improbata.*

§. *XXX. His etiam aliqui Pontificii accedunt, & in his Cassander aliique ab eo allegati.*

§. *XXXI. Fideles V.T. multo minus ad ingressum regni cælorum baptismo opus habuerunt. Male igitur Abucaras ad propositam quæstionem respondet.*

§. *XXXII. Cum Abucaræ figmento cognationem habent quorundam fabulæ de baptismo Trajani ex orco liberandi, item Pseudo-Nicodemi narratio de Sanctorum cum Christo rebaptizatorum baptismo in Jordane, item Hermæ visio de fidelibus V.T. per Apostolos defunctos baptizatis.*

§. *XXXIII. Variæ quæstiones de aperto Christi latere & fluxu aquæ & sanguinis brevitatis studio omissæ.*

§. *XXXIV. Aqua ex Christi latere profluens baptismi symbolum. Eam W. L. rem cælestem baptismi esse putavit. Abucaræ insolentia.*

§. *XXXV. Baptismus non pro mortuis institutus.*

§. *XXXVI. Abucaræ error de fidelibus V.T. apud inferos divertentibus.*

§. *XXXVII. Reliqua ejus asserta breviter perstringuntur, & finis huic exercitationi imponitur.*

I. N. I.

§. I.

De salutis via a Nicodemo consultus supremus cœlestis sapientiæ Magister gravissima asseveratione præmissa omnibus illis, qui ex aqua & Spiritu renati non fuerint, regni cœlorum aditum videtur præclusisse. Hæc enim ejus verba sunt: ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, *amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest ingredi in regnum Dei.* a)

a) *Joh. III. 5.*

§. II.

Atque hinc post cœleste hoc oraculum ex Christi ore prolatum neminem præter martyres sine regeneratione per baptismum regnum cœlorum & vitam æternam assequi potuisse asseruit Ruspensis Episcopus Fulgentius in libro de fide seu de regula veræ fidei *b)* ad Petrum non Diaconum illum, cui librum de incarnatione & gratia inscripsit, ut Blondello *c)* & Norisio *d)* aliisque vulgari hujus libri titulo deceptis visum fuit, sed virum quendam militarem, qui Hierosolymam profecturus, &, ne quid hæreticæ pravitatis in oriente sibi obreperet, metuens fidei regulam a Fulgentio postulavit, ut Lucas Mangeant Clericus Parisiensis in sua Fulgentii editione *e)* monuit.

b) c. 3. edit. vet. c. 41. edit. nov. p. 519. c) de la primaute de l'Eglise p. 412. d) hist. Pelag. libr. 2. c. 19. e) praef. & not. p. 509.

§. III.

Hanc Fulgentii sententiam secutus est incognitus quidam duodecimi seculi Scriptor. Sancto enim Bernardo Claraevallensi Abbati Hugo a S. Victore per epistolam indicavit, fuisse tum nonneminem, qui statueret, ex quo tempore a Domino dictum est: *nisi quis renatus fuerit ex aqua*

& Spi-

& Spiritu, non introibit in regnum cœlorum, ex eo, inquam, tempore neminem absque percepto actualiter visibili Sacramento vel ejus vice martyrio ullatenus potuisse salvari, sed, etsi forte quispiam cum vera fide & contritione baptismum expeteret, ac præventus mortis articulo assequi, quod cuperet, non valeret, tamen omnino damnari. Fueritne Scriptor ille, cujus nomen in Hugonis epistola suppressum fuisse ex Bernardi responsione constat, Petrus Abaelardus, an Johannes Hispalensis Archiepiscopus, an Hugo Farsitus an alius quispiam, illis, quibus hariolari lubet, divinandum relinquimus. Id constat S. Bernardo opinionem anonymi illius Scriptoris, quem novarum & assertionum inventorem, & inventionum assertorem vocat, adeo non placuisse, ut eam in responsoria ad Hugonem Victorinum epistola, quæ in postremis Bernardi editionibus inter ejus tractatus relata est, *f*) pluribus argumentis confutaverit.

f) *Tom. 2. opusc. 10.*

§. IV.

Quemadmodum autem non defuerunt, qui a tempore nocturni illius & secreti colloquii, quod Christum inter & Nicodemum intercessit, neminem exceptis Martyribus sanguine baptizatis sine aquæ baptismo salvatum crediderunt: ita Theodorus Abucaras adhuc longius progressus ob illa ipsa Christi ad Nicodemum verba ne illos quidem, qui ante Christi adventum mortui fuerunt, sine prævio baptismo regnum gloriæ ingressos somniavit. Quam sententiam antequam plenius exponamus, de illius autore, & relictis ab eo monumentis pauca præmittemus.

§. V.

Theodorus igitur Abucaras græcus sequioris ævi Scriptor fuit, arabicæ etiam linguæ peritus, quod ex quarto ejus opusculo elucescit, quippe quo epistola de fide Concilii

lii Chalcedonensis continetur, quam a Theodoro Abucara arabice scriptam & a Michaele Ecclesiæ Hierosolymitanæ Presbytero & Syncello græce redditam Thomas Hierosolymitanus Patriarcha ad hæreticos in Armenia misisse dicitur. Et ipsum quoque Abucaræ cognomentum ex arabica lingua formatum & compositum videtur, nihilque aliud quam Patrem seu Episcopum Caræ denotare. Fuit enim Abucaras, ut in titulis lucubrationum suarum nominari solet Καρῶν Ἐπίσκοπος, quo nomine Joh. Baptista Cotelerius g) illam Mesopotamiæ civitatem designari existimat, quæ Ptolomæo h), Stephano Bizantio i), ἀπὸ Καῤῥᾶ ποταμοῦ Συρίας a Carrha fluvio Syriæ originem hujus nominis derivanti, & aliis Κάῤῥαι, nonnullis tamen etiam Κάραι dicitur, ut ex Cedreno k) patet, qui παρὰ τοῦ Κάρου τοῦ βασιλέως seu a Caro Imperatore hanc urbem conditam & denominatam perperam asserit. Multis enim ante Cari imperium seculis

miserando funere Crassus
Assyrias Latino maculavit sanguine Carras,

ut Lucanus l) canit, unde & Carræ ab Ammiano Marcellino m) *antiquum oppidum Crassorum & exercitus Romani ærumnis insigne* appellatur. Nec dubito, quin hanc ipsam civitatem etiam Franciscus Turrianus intelligat, qui Abucaram in latina quorundam opusculorum ejus versione Episcopum Charran nominat. Carrharum enim civitas, ut Ortelius, n) Thomas de Pinedo o) & alii observarunt, eadem esse creditur cum illa quæ a Mose p) in Patriarcharum historia Charan & a Græcis interpretibus nec non a Luca q) Χαῤῥὰν appellatur.

g) *in notis ad Clementinorum homil. 5. p. 662.* h) *lib. 5. Geograph. c. 18.* i) *de urbibus p. 361.* k) *hist. comp. p. 301.* l) *Pharſ. lib. 1.* m) *lib. 23. c. 3.* n) *thesaur. geograph. in voce Carrhæ.* o) *in not. ad Steph. de urb. l. c.* p) *Gen. XI, 32. XII, 4. etc.* q) *Act. VII. 4.*

§. VI.

§. VI.

Episcopalem autem hanc urbem fuisse Carolus a S. Paulo in geographia sua sacra *r*) & Lucas Holstenius in annotationibus ad illam geographiam *s*) observarunt. Certe Vitus, ad quem Basilii M. *t*) epistola extat, Καῤῥῶν, & in MScr. codicibus, ut Combefisius *u*) in Basilio suo restituto testatur, Καῤῥῶν Episcopus nominatur, qui etiam concilio œcumenico secundo seu Constantinopolitano I. subscripsit, ubi Vitus Carrensis appellatur. *x*) Ejusdem urbis Episcopus fuit Johannes, qui concilio Chalcedonensi interfuit, *y*) & epistolæ Synodicæ Episcoporum provinciæ Osroenæ ad Leonem Imperatorem subscripsit. *z*)

r) *sub Patriarch. Antioch. p. 303.* *s*) *p. 191.* *t*) *ep. 314.* *u*) *p. 408.* *x*) *Tom. II. concil. Labb. pag. 455.* *y*) *Tom. IV. concil. p. 83.* *z*) *part. III. actorum concilii Chalced. p. 917.*

§. VII.

Num vero & Abucaras noster Carrhenis seu Carrhensibus Episcopis annumerari debeat, haud inter omnes convenit. Nonnulli enim arbitrantur eum Καρῶν Episcopum appellari, quod Carum seu incolarum Cariæ Antistes fuerit. Nec ea de re dubitandum foret, si liquido constaret, Theodorum Abucaram non alium fuisse, quam Theodorum illum, qui a Niceta Paphlagone *a*) & in actis Synodi octavæ contra Photium celebratæ *b*) Καρίας Ἐπίσκοπος seu Cariæ Episcopus insignitur, a Photio, cum adhuc ejus partes tueretur, ad Imperatorem Ludovicum missus, & a Cariensi episcopatu ad Laodicenum promovendus, nisi postea deserto Photio ad Ignatii partes accessisset, & in prædicto concilio rerum pro Photio gestarum veniam petiisset.

a) *in vita Ignatii per Raderum gr. et lat. edita.* *b*) *act. 2. et 4.*

§. VIII.

Et hæc sententia, quam ex Gretsero *c*) haustam Lambecius *d*) & Nesselius *e*) fere ad nauseam inculcant, videtur

lii Chalcedonensis continetur, quam a Theodoro Abucara arabice scriptam & a Michaele Ecclesiæ Hierosolymitanæ Presbytero & Syncello græce redditam Thomas Hierosolymitanus Patriarcha ad hæreticos in Armenia misisse dicitur. Et ipsum quoque Abucaræ cognomentum ex arabica lingua formatum & compositum videtur, nihilque aliud quam Patrem seu Episcopum Caræ denotare. Fuit enim Abucaras, ut in titulis lucubrationum suarum nominari solet Καρῶν Ἐπίσκοπος, quo nomine Joh. Baptista Cotelerius *g*) illam Mesopotamiæ civitatem designari existimat, quæ Ptolomæo *h*), Stephano Bizantio *i*), ἀπὸ Καῤῥὰ ποταμοῦ Συρίας a Carrha fluvio Syriæ originem hujus nominis derivanti, & aliis Κάῤῥαι, nonnullis tamen etiam Κάραι dicitur, ut ex Cedreno *k*) patet, qui παρὰ τοῦ Κάρου τοῦ βασιλέως seu a Caro Imperatore hanc urbem conditam & denominatam perperam asserit. Multis enim ante Cari imperium seculis

miserando funere Crassus
Assyrias Latino maculavit sanguine Carras,

ut Lucanus *l*) canit, unde & Carræ ab Ammiano Marcellino *m*) *antiquum oppidum Crassorum & exercitus Romani ærumnis insigne* appellatur. Nec dubito, quin hanc ipsam civitatem etiam Franciscus Turrianus intelligat, qui Abucaram in latina quorundam opusculorum ejus versione Episcopum Charran nominat. Carrharum enim civitas, ut Ortelius, *n*) Thomas de Pinedo *o*) & alii observarunt, eadem esse creditur cum illa quæ a Mose *p*) in Patriarcharum historia Charan & a Græcis interpretibus nec non a Luca *q*) Χαῤῥὰν appellatur.

g) *in notis ad Clementinorum homil. 5. p. 662.* *h*) *lib. 5. Geograph. c. 18.* *i*) *de urbibus p. 361.* *k*) *hist. comp. p. 301.* *l*) *Pharf. lib. 1.* *m*) *lib. 23. c. 3.* *n*) *thesaur. geograph. in voce Carrhæ.* *o*) *in not. ad Steph. de urb. l. c.* *p*) *Gen. XI, 32. XII, 4. etc.* *q*) *Act. VII. 4.*

§. VI.

§. VI.

Episcopalem autem hanc urbem fuisse Carolus a S. Paulo in geographia sua sacra *r)* & Lucas Holstenius in annotationibus ad illam geographiam *s)* observarunt. Certe Vitus, ad quem Basilii M. *t)* epistola extat, Καῤῥῶν, & in MScr. codicibus, ut Combefisius *u)* in Basilio suo restituto testatur, Καῤῥῶν Episcopus nominatur, qui etiam concilio œcumenico secundo seu Constantinopolitano I. subscripsit, ubi Vitus Carrensis appellatur. *x)* Ejusdem urbis Episcopus fuit Johannes, qui concilio Chalcedonensi interfuit, *y)* & epistolæ Synodicæ Episcoporum provinciæ Osroenæ ad Leonem Imperatorem subscripsit. *z)*

r) sub Patriarch. Antioch. p. 303. s) p. 191. t) ep. 314. u) p. 408. x) Tom. II. concil. Labb. pag. 455. y) Tom. IV. concil. p. 83. z) part. III. actorum concilii Chalced. p. 917.

§. VII.

Num vero & Abucaras noster Carrhenis seu Carrhensibus Episcopis annumerari debeat, haud inter omnes convenit. Nonnulli enim arbitrantur eum Καρῶν Episcopum appellari, quod Carum seu incolarum Cariæ Antistes fuerit. Nec ea de re dubitandum foret, si liquido constaret, Theodorum Abucaram non alium fuisse, quam Theodorum illum, qui a Niceta Paphlagone *a)* & in actis Synodi octavæ contra Photium celebratæ *b)* Καρίας Ἐπίσκοπος seu Cariæ Episcopus insignitur, a Photio, cum adhuc ejus partes tueretur, ad Imperatorem Ludovicum missus, & a Cariensi episcopatu ad Laodicenum promovendus, nisi postea deserto Photio ad Ignatii partes accessisset, & in prædicto concilio rerum pro Photio gestarum veniam petiisset.

a) in vita Ignatii per Raderum gr. et lat. edita. b) act. 2. et 4.

§. VIII.

Et hæc sententia, quam ex Gretsero *c)* haustam Lambecius *d)* & Nesselius *e)* fere ad nauseam inculcant, vi-

detur ex 40. Abucaræ opusculo seu potius opusculi illius titulo confirmari posse, quippe in quo Photii mentio occurrit, ex quo Abucaram illud opusculum hausisse Gretserus in margine suspicatur. Verum hæc opinio cum inscriptione opusculi 18. vix conciliari poterit, quod διὰ φωνῆς seu per vivam vocem Johannis Damasceni dictatum, aut ex ejus ore depromptum dicitur, unde etiam Abucaras a Turriano Damasceni discipulus cognominari solet. Nam qui viventem Damascenum audivit, Synodo octavæ Anno Christi 869. contra Photium congregatæ interesse haud potuit, nisi ejus ætatem pluribus annis integrum seculum superasse dicamus. Præterea iam supra notavimus, quod epigraphe opusculi 4. epistolam aliquam, quæ ab Abucara arabice scripta, & a Michaele Syncello græce reddita fuerat, a Thoma Patriarcha Hierosolymitano ad Armenos missam indicet, unde quodammodo colligi potest, quod Abucaras Thoma Patriarcha paulo antiquior, vel saltem illi coævus fuerit. Thomas autem ille juxta Freheri *f*) calculum A. C. 802. Hierosolymitanum patriarcharum obtinuit, &, ut Papebrochius *g*) in historia chronologica Patriarcharum Hierosolymitanorum animadvertit, post A. C. 821, quo Theodoro Studitæ de reditu in urbem Constantinopolin gratulatus est, haud diu supervixit. Nec defuerunt, qui Abucaram etiam Damasceno antiquiorem statuerent. Andreas enim Arnoldus in præfatione ad Athanasii Syntagma & alia opuscula se edita viri cujusdam docti in Anglia meminit, qui Abucaram ad 7. seculum retulit, nec alia videtur fuisse Possevini sententia, qui in apparatu suo *h*) Theodorum Abucaram cum Theodoro cœnobii in monasterio Raitu Presbytero eundem fuisse asserit. In qua sententiarum varietate, quarum nonnullæ qua facilitate affirmantur, eadem a quovis negari poterunt, eorum suffragio, qui Abucaram Carrharum Episcopum fuisse, & octavo seculo floruisse statuunt, tantisper subscribimus, quoad certiora doceamur.

c) epist.

c) epist. dedic. ad Velser. d) Tom. V. Biblioth. Vindob. pag. 77. e) catal. biblioth. Cæs. part. 1. p. 254. part. 4. p. 153. part. 6. p. 113. f) chronol. juri Græco Romano præmissa. g) Tom. III. Sanctorum Maji fol. XLI. h) Tom. 2. p. 462.

§. IX.

Scripta Abucaræ quantum attinet, tres ejus disputationes, primam de nomine Dei, alteram de Deo & Deitate, & tertiam contra Nestorianos ex latina interpretatione Francisci Turriani edidit Canisius, quem sub nomine Theodoro Raituensis illas disputationes edidisse doctissimus homonymoscopiæ autor *i)* asserit. Verum non Theodoro monasterii Raituensis Presbytero, sed Theodoro Hagiopolitano illas disputationes a Canisio adscriptas deprehendimus. *k)* Nec defuerunt, quibus omnino disputationes illas Theodoro Hagiopolitano seu Antiocheno attribuendas esse videretur. *l)* Ad easdem disputationes inter Theodori Abucaræ opuscula græce & latine a se edita Jacobus Gretserus retulit. Præter Turrianum, qui alia quoque Abucaræ opuscula in latinam linguam transtulit, bene de hoc Scriptore meruit Gilbertus Genebrardus, quippe qui quindecim Abucaræ disputationes contra Tritheitas, Theopaschitas, Jacobitas & alios hæreticos latine vertit & publica luce donavit, Parisiensi Patrum bibliothecæ *m)* a Margarino de la Bigne editæ insertas, in quibus quid indices expurgatorii desideraverint, in indice Antonii a Sotomajor *n)* nec non in indice Bernardi de Sandovall *o)* videri poterit. Sed longe plura Abucaræ opuscula nempe 42. græce & latine ex Turriani & sua versione cum Anastasii Sinaitæ hodego Ingolstadii Anno Christi 1606. Jacobus Gretserus publicavit. Quam editionem Fronto Ducæus in auctario bibliothecæ Patrum græco-latino Parisiis Anno Chr. 1624. *p)* iteravit. Nonnulla tamen ex istis Abucaræ opusculis latino tantum habitu comparent, cum græ-

cum illorum exemplar Gretſerus invenire non potuerit, quem defectum ex parte Cotelerius ſupplevit, qui in ſuis ad conſtitutiones apoſtolicas notis *q)* opuſculum 25. græce exhibuit. Neque hic tacendus Andreas Arnoldus, qui ſimul cum Athanaſii ſyntagmate doctrinæ Abucaræ tractatum de unione & incarnatione græce & latine A. C. 1685. Pariſiis publicavit.

i) cap. 5. theſ. 73. p. 521. k) tomo 4. antiq. lect. part. 1. p. 281. l) Cav. chartoph. p. 131. m) tomo 4. edit. ſecund. n) p. 142. o) p. 96. p) Tom. 1. p. 367. q) p. 307. edit. belg.

§. X.

Sed miſſis nunc cæteris Abucaræ tractatibus illud tantum opuſculum breviter expendemus, in quo fideles ante Chriſti adventum defunctos per aquam, quæ ex aperto Chriſti latere manavit, baptizatos aſſerit. Eſt hoc Abucaræ opuſculum inter ea, quæ Gretſerus edidit, numero 17. & dialogi more conſcriptum, quod cum breve ſit, integrum apponemus. Ita ergo ſe habet: Ἐρωτήθη Ἀβουκαρᾶς παρ' ἀπίστου, πῶς τοῦ Χριστοῦ τρανῶς ἀποφηναμένου, ὅτι εἰ μὴ γεννηθεὶς ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ μὴ εἰσέλθη εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δυνατόν ἐστι, τοὺς πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ δικαίους μὴ βαπτισθέντας εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν; καὶ ἀπεκρίθη. ὁ Χριστὸς ὑπὲρ ἐκείνων ἐβαπτίσθη, ὥσπερ καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ πάντων, ἐγὼ γὰρ φήσιν ἐμαυτὸν ἁγιάζω ὑπὲρ καὶ αὐτῶν, πλὴν ἀλλὰ καὶ σωματικῶς ἐβαπτίσθησαν B. πῶς τοῦτο δυνατὸν; A. οὐκ οἶδας, ὅτι οὐ πάντῃ οἱ ἀποθνήσκοντες ἀπόλλυνται, ἀλλ' ἐν τοῖς στοιχείοις ἀναλύονται, ἐξ ὧν καὶ συνετέθησαν, B. οὕτος ἔχει. A. γέγραπται δὲ, ὅτι κεντηθεὶς τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν ἔρευσεν αἷμα καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ. B. καὶ οὕτως γέγραπται. οὐκ οὖν ἀναλυθέντος ἐν τοῖς στοιχείοις ἐκείνου τοῦ ὕδατος ἡγίκασεν τὰ πάντα, καὶ ἐβάπτισεν τοὺς μεμερισμένους καὶ ἀναλυθέντας εἰς τὰ στοιχεῖα. B. τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ οἱ ἄπιστοι καὶ πάντες ἁπλῶς ἐβαπτίσθησαν οἱ προαποθανόντες. A. οὐχί. ἀλλὰ μόνον τὰ σώματα τῶν πιστῶν, ὧν αἱ ψυχαὶ ἐν τῷ ᾅδῃ κα-

τελθόν-

τελθόντος ἐκεῖσε τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς ἁγίας αὐτοῦ ψυχῆς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἀγωγὸς καὶ ῥύαξ ὕδατος ζῶντος δένδρα πολλὰ παραπεπηγότα, καὶ παραπεφυτευμένα ἔχων, τὰ μὲν παντελῶς νεκρὰ καὶ ξηρὰ, τὰ δὲ ἔτι ζῶντα, τί δοκεῖ σοι; πάντα τὰ δένδρα, ὧν ἅπτεται τὸ ὕδωρ ὠφελοῦνται καὶ αἰνιμόνται τὴν πιότητα καὶ τὴν ζωήν; ἢ μόνα τὰ δεκτικὴν ἔχοντα δύναμιν ἤτοι ἑλκτικήν; τὰ γὰρ τελείως ξηρὰ οὐδὲν παρὰ τοῦ ὕδατος ὠφελοῦνται. οὕτως οὐδὲν ὠφελήθησαν οἱ ἄπιστοι ἐκ τῆς τοῦ ὕδατος ἐκείνου εἰς τὰ στοιχεῖα ἀναλύσεως. Franciſcus Turrianus ita vertit: quæſtio ab infideli Abucaræ propoſita B. infidelis: Quomodo, cum Chriſtus clare dicat, & pronunciet; *qui non eſt natus ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum*, fieri poteſt, ut qui ante adventum ejus fuerunt juſti, non baptizati in id ingrediantur? A. Quia Chriſtus pro illis baptizatus eſt, (*debuiſſet addere Turrianus: quemadmodum & pro omnibus mortuus eſt*) *ego enim*, inquit, *pro illis ſanctifico meipſum.* Cæterum corporibus etiam baptizati ſunt. B. Quomodo hoc fieri potuit? A. Neſcis, quod, qui moriuntur, non penitus in nihilum intereunt, ſed potius in elementa, ex quibus compoſita ſunt, reſolvuntur? B. Sic eſt. A. Scriptum eſt, quod latere lancea aperto ſanguis & aqua ex latere ejus fluxit. B. Sic ſane ſcriptum eſt. A. Illa igitur aqua reſoluta in elementa Chriſtus omnia ſanctificavit, baptizavitque diviſos, & reſolutos in elementa. B. Hac ratione infideles etiam, & denique omnes baptizati ſunt, qui ante fuerunt mortui. A. Minime, ſed ſola corpora fidelium, quorum animæ, cum deſcendit ad infernum Chriſtus, id eſt ſancta ejus anima, in eum crediderunt. Sicut enim ſi quis aquæ ductus aut rivus multas arbores habeat juxta conſitas, alias quidem omnino extinctas & aridas, alias vero adhuc viventes & virides, quid tibi videtur, an omnes arbores, quas aqua tangit, utilitatem capiunt, & qualitatem (*ubertatem vel pinguedinem dicere debuiſſet Turrianus. Eſt enim in græco textu non* ποιότητα *ſed* πιότητα) ac vitam

 hau-

hauriunt? an illæ solæ, quæ vim habent recipiendi & eliciendi? (*attrahendi?*) Quæ enim ex toto siccæ sunt, nihil eis prodest aqua. Sic infidelibus nihil prodest aqua illa, quæ in elementa abiit.

§. XI.

Quæstionem igitur *παρὰ πιςȣ̃* a fideli, ut in MSC. codice Bavarico legitur, vel, quod Gretsero magis placuit, *παρ᾽ ἀπίςȣ* ab infideli sibi propositam Abucaras dicit de salute fidelium veteris testamenti, de qua ob defectum baptismi dubitari poterat, cum Christus neminem nisi ex aqua & Spiritu renatum seu baptizatum in regnum cœlorum intromittere videatur. Ita autem respondet Abucaras, ut verba Christi de baptismo agere non inficietur. Idque unicum est propemodum, quod in Abucaræ responsione approbamus. Equidem variis interpretationibus hæc Christi verba obnoxia fuisse deprehendimus. Nam Johannes Wiclefus, si Thomas Waldensis *r*) & ex eo Bellarminus *s*) sententiam illius fideliter retulit, per aquam in his Christi verbis, aquam, quæ ex ejus latere profluxit, intelligendam censuit. Unde Natalis Alexander *t*) inter Wiclefi errores & illum memorat, quod aquæ baptismus ad salutem non sit necessarius, sed baptismus Flaminis per merita & effluxum aquæ ex latere crucifixi Salvatoris sufficiat.

r) *doctrin. antiquit. fid. cath. Tom. 2. cap. 101.* *s*) *Tom. 3. controv. lib. 1. de bapt. c. 4.* *t*) *secul. 13. et 14. part. 1. p. 465.*

§. XII.

Et quotquot ferme baptismum efficax regenerationis medium esse negant, quidvis potius per aquam quam baptismum intelligunt. Nonnulli enim vel copulam hoc loco non connectendi, sed exponendi vicem sustinere, adeoque aquam nihil a Spiritu diversum denotare, vel Spiritum sanctum, qui aquæ instar pectora emundat, per figuram

figuram Hendyadis aquam & Spiritum, h. e. aquam ſpiritualem dici arbitrantur, pro qua ſententia Calvinus in inſtitutionibus *u)* & commentario in Johannem *x)* Chamierus in panſtratia catholica *y)* Gomarus in illuſtratione ſelectiorum locorum in Evangelio Johannis *z)* Mareſius in Syſtemate *a)* & in hydra Socinian. expugnata, *b)* ubi cum Volkelio adverſario ſuo verba Chriſti ad baptiſmum referenda eſſe negante amiciſſime conſpirat Epiſcopius in reſponſione ad dilemmata pontificia *c)*, Schlichtingius *d)*, Wolzogenius *e)* & alii videri poterunt.

u) lib. 4. c. 16. n. 25. x) p. 26. y) Tom. 4. lib. 5. c. 9. z) part. 1. oper. p. 261. a) p. 456. b) tom. 3. p. 814. c) p. 159. d) ad Joh. p. 26. e) ad Job. p. 746.

§. XIII.

Commodiſſima videtur etiam hæc ſententia Hoornbeckio. *f)* Si quis autem per aquam aliquid a Spiritu diverſum intelligere cupiat, verbum potius Dei quam baptiſmum nomine aquæ venire cenſet, quo homines regenerari Apoſtoli *g)* teſtentur.

f) Theol. pract. lib. 9. c. 12. p. 413. g) Jac. 1, 18. 1. Petri 1, 23.

§. XIV.

Non minus Hugo Grotius *h)* verba illa Chriſti omnium optime per figuram, quæ ἓν διὰ δυοῖν dicitur, de Spiritu S. tanquam Spiritu aqueo ſeu mundante explicari poſſe judicat. Si quis autem aquam a Spiritu ita diſcernere malit, ut aqua fugam mali, & ſpiritus impetum ad optima quæque agenda ſignificet, illi rationes non defuturas ſtatuit, quibus hanc ſententiam fulcire poſſit.

h) annot. ad Joh. III, 5.

§. XV.

Hottingero ex aqua & ſpiritu reus naſci nihil aliud eſt quam carnaliter naſci & ſpiritualiter renaſci *i)* Semen enim humanum per εὐφημισμὸν aquam hic appellari ſtatuit,

quaſi

quasi Christus Nicodemum docuisset, nativitatem ex aqua seu carnalem regenerationem ad impetrandum cœlorum regnum non sufficere, sed insuper nativitatem ex Spiritu requiri. *i*) Alibi tamen idem Hottingerus *k*) aquam & Spiritum hic synonymas voces esse asserit, quasi Christus dixisset: ἐξ ὕδατος ἤ πνεύματος *ex aqua seu spiritu.*

i) *primit. Heidelb. disp. 3. pag. 78.* *k*) *thesaur. philol. pag. 246.*

§. XVI.

Coccejus *l*) uti in verbis Johannis Baptistæ *m*) baptismum Spiritus S. & ignis distinguit, dum Israelitas Spiritu S. baptizatos asserit, cum Christus in Apostolos & alios credentes Spiritum S. effudit, & credentibus evangelio Spiritum adoptionis dedit, igne vero, cum Christus iræ suæ ignem in rebelles & refractarios effudit: ita etiam in verbis Christi aquam a Spiritu ita discernit, ut per aquam Christi obedientiam & sanguinem, quo a peccatis abluimur & purificamur, & per Spiritum Dei spiritum alios homines facientem intelligat.

l) *Tom. 4. p. 90.* *m*) *Matth. III, 11.*

§. XVII.

Multas ex his interpretationibus coactas esse quilibet agnoscit. Sed nemo Christi verba pejus torquet quam anonymus quidam Scriptor a Sandio *n*) in paradoxis interpretationibus quatuor evangeliorum allegatus, qui per nativitatem ex aqua & spiritu immissionem animarum jam ante existentium in corpora intelligit, verba Christi sic interpretatus, quasi homines æque ac diaboli regni cœlorum capaces futuri non essent, nisi, quod diabolis negatum est, ex aqua & Spiritu renascerentur, h. e. nisi eorum spiritus seu animæ jam ante mundi creationem conditæ & postea lapsæ in corpora transmitterentur. Pro confirmanda hac sententia adducit, quod aqua sit generationis carnalis principium, & quod ex aqua omnia constare multi veteres pariter

ac mo-

ac moderni Philosophi sentiant. Addit verba Christi etiam sic exponi posse, quasi Christus de semetipso locutus dixisset: nisi quis ex aqua & spiritu renatus fuerit, h. e. nisi Messias incarnatus fuerit, nemo in regnum Dei intrare poterit, vel potius: nisi Messias incarnatus fuerit, thronum & regnum Davidis accipere non poterit. Sed quia Christus paulo post v. 7. ait; *oportet vos regenerari*, posterior expositio iterum deseritur, & prior, quæ verba Christi de carnali generatione accipit, retinetur. Quæ etsi ex hominibus diabolos incarnatos faciat, Sandio tamen haud displicuit. Nam cum in paradoxis suis Anonymo cuidam hanc verborum Christi interpretationem tribuisset, postea in tractatu de origine animæ *o*) eandem tanquam propriam adoptavit.

n) *pag.* 189. *o*) *pag.* 97.

§. XVIII.

E nostratibus Johannes Brentius in exegesi ad evangelium Johannis, *p*) quam nonnulli Zvvinglianismi suspicione onerarunt, nativitati primæ ex terra, tanquam crassiore elemento, secundam nativitatem ex superioribus & subtilioribus elementis, qualia sunt aqua & spiritus seu aer opponi arbitratur. Nam de mundi elementis, quæ sunt terra, aqua & aer hic agi ex sequentibus Christi verbis, cum ait: *Spiritus, id est, aer, ubi vult, spirat,* elucescere putat, & ingenium hujus loci exigere ait, ut prima facie nativitatem ex elementis factam intelligamus, quanquam sub metaphora horum vocabulorum longe aliud significetur. Ita igitur verba Christi interpretatur, quasi dixisset: antea natus es ex carne vel terra, quæ nativitas ad justitiam nihil tibi prodest sed obest, proinde ut justificeris, oportet ut ex aliis subtilioribus elementis ex aqua scilicet & aere nascaris. Nisi enim quis ex aqua & spiritu seu aere renatus fuerit, non potest introire in regnum Dei, h. e. nemo potest introire in regnum Dei & justificari, nisi fuerit novus homo factus e mortificatione per aquam significata, & e vivifi-

catione per aërem, qui est vita omnium spirantium adumbrata. Similiter & Erasmus in annotationibus suis duo liquidiora elementa aquam & aerem a Christo proposita philosophatur, ut cœlestem generationem a terrestri & crassa distingueret. Quam explicationem non minus ac illam de mortificatione ac vivificatione spirituali a Christi mente alienam judicat Calvinus in suo ad Johannis evangelium commentario. Postquam enim dixisset nonnullos sub aquæ nomine veteris hominis abnegationem, & per spiritum novam vitam intelligere, subjicit: *alii tacitam antithesin subesse putant, quasi aquam & spiritum pura scilicet & liquida elementa Christus terrestri & crassæ hominum naturæ opponat. Ita allegorice hoc accipiunt dictum, quasi juberet nos Christus gravem & onerosam carnis massam exuere, & fieri aquæ & aeri similes ut sursum tendamus vel saltem non ita degravemur in terram. Sed utraque opinio mihi aliena videtur a Christi mente.* Alibi q) tamen Brentius per aquam baptismi sacramentum & simul totum externum evangelii ministerium, per spiritum vero non alium intelligit quam Spiritum Sanctum, qui per baptismum donatur & hominem renovat.

p) pag. 804. q) homil. 25. in Evangel. Johan. p. 134. 135.

§. XIX.

Videmus ergo verba Christi ad Nicodemum variis rationibus exponi, & longe plures addi possent, si quomodo fanatici quidam illud Christi oraculum interpretati fuerint, recensere operæ pretium videretur. Verum deliriis istis, quorum aliqua a Becmanno r) referuntur, commemorandis supersedemus, & potius notamus ex ipsis Christi verbiis aliisque circumstantiis abunde colligi posse, quod Christus in illo dicto de baptismi sacramento locutus fuerit.

r) exercitat. theolog. 21. p. 380.

§. XX.

Loquebatur Christus cum Nicodemo uno ex Pharisæis, qui carnali generatione ex Abrahami prosapia inflati consi-

consilium Dei de baptismo adspernabantur. s) Unde Christus necessarium ducebat, ut Nicodemo salutis viam scire cupienti baptismi necessitatem inculcaret, & doceret, non sufficere in regnum cœlorum introituro, quod ex Abrahami stirpe prognatus sit, sed alia nativitate opus esse ex aqua & spiritu, cum sine ea nemo Dei regnum intrare possit. Quomodo baptismum clarius describere potuisset? Est enim in baptismo aqua cum Spiritu S. conjuncta, tantæque virtutis, ut hominem regenerare, Deique regnum reserare possit. Gentiles Taurobolio suo tantum tribuebant, ut in veteri quadam inscriptione legatur: TAVROBOLIO CRIOBOLIOQVE IN AETERNVM RENATVS ARAM SACRAVIT. t) Judæi quoque suis Proselytis per circumcisionem, baptismum, & sacrificii oblationem initiatis novam nativitatem promittebant. u) Verum quod neque Taurobolium Gentilium, nec Proselytorum baptismus præstare potuit, institutum a Christo baptismi Sacramentum revera præstat. Est enim λουτρὸν παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως seu lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sanctus, quo per Dei gratiam & Christi meritum salvi reddimur, ut Apostolus testatur, x) qui hac baptismi descriptione ad Christi cum Nicodemo colloquentis verba omnino respicere videtur.

s) *Luc. VII, 30.* t) *Salmas. not. in Æl. Lamprid. pag. 180. Rigalt. not. in Cypr. p. 233.* u) *Selden. de jur. nat. et gent. lib. 2. c. 4. Geier. in Psalm. 39. v. 13. p. 747.* x) *Tit. III, 4. 5. 6. 7.*

§. XXI.

Atque hinc etiam primitivæ ecclesiæ Patres magno consensu verba Christi de baptismo interpretati sunt. E quorum numero Cyprianus, cum adhuc *in tenebris jaceret, & in salo seculi nutabundus ac dubius oberrantibus vestigiis fluctuaret, vitæ suæ nescius veritatis ac lucis alienus*, Nicodemi instar difficile prorsus ac durum opinabatur, quod in salutem ipsi divina indulgentia pollicebatur, *ut quis renasci*

denuo posset in novam vitam lavacro aquæ salutaris animatus, ut ipse in epistola ad Donatum *y*) ingenue fatetur, in qua etiam divinam, quam expertus est gratiam paulo post deprædicat, cum ait: sed postquam *undæ genitalis auxilio superioris ævi labe detersa in expiatum pectus ac purum desuper se lumen infudit, postquam cœlitus spiritu hausto in novum me hominem nativitas secunda reparavit, mirum in modum protinus confirmare se dubia, patere clausa, lucere tenebrosa &c.* Qua confessione Cyprianus dubio procul ad illam ex aqua & spiritu nativitatem alludit, quam Christus Nicodemo commendavit, ut alia Cypriani loca, in quibus Christi verba de baptismo clare & aperte explicat, taceamus. Ubi tamen obiter notamus, nonnunquam: Cyprianum exemplo Magistri sui Tertulliani in sententia Christi aquam & spiritum male a se invicem divellere, & sola aqua baptismo relicta Spiritum S. unioni & impositioni manuum tribuere. *z*)

y) *epist. 1. seu juxta Oxoniensem edit. tract. 1.* *z*) *epist. 72. 73.*

§. XXII.

Longum nimis foret, omnes alios Patres sive Latinos sive Græcos enumerare, qui verba Christi de baptismo exponenda esse minime dubitarunt. Quamobrem ad Abucaram redimus, qui per nativitatem ex aqua & spiritu omnibus in regnum Dei introgressuris necessariam baptismum intelligi rectissime statuit, sed in eo hallucinatus est, quod hoc novi testamenti sacramentum illis, qui ante baptismi institutionem e vivis excesserunt, necessarium putavit, cum tamen etiam post baptismi institutionem non omnes, qui baptismo caruerunt, cœlesti regno excludere liceat.

§. XXIII.

Verba enim Christi ad Nicodemum dicentis: *nisi quis ex aqua & Spiritu renatus fuerit, regnum Dei intrare non potest*, rectissime quidem adversus illos usurpari possunt, qui baptismi necessitatem vel plane tollunt, vel justo laxiorem

faciunt,

faciunt, perperam tamen iis abuteretur, si quis baptismi necessitatem nimium constringeret, nec sacramenti hujus privationem ab æternæ salutis dispendio unquam sejungi posse crederet. Multi certe obierunt, antequam ea, quæ Christus Nicodemo in tenebris & quasi in aurem dixerat, ab ejus Apostolis in luce totius mundi prædicarentur, seu antequam sufficiens baptismi promulgatio ubique fieret. Quis illos ob defectum baptismi damnare velit, qui non prius obedire potuerunt? Quin etiam post solennem baptismi promulgationem in toto orbe factam non tam absoluta est baptismi necessitas, quin sola fides ad salutem illis sufficiat, qui baptismi desiderio flagrantes voti sui compotes fieri nequeunt. Neque solis martyribus hoc privilegium indulgeri debet, quod a Gennadio *a*) aliisque factum deprehendimus. Cum etiam Martyres non suo sed Christi sanguine per fidem apprehenso salutem obtineant, nihil obstat, quo minus & alii fideles Flaminis baptismo imbuti hoc beneficio gaudeant, ut in casu necessitatis baptismo privati æterna saluti non priventur.

a) *de dogmat. eccles. cap. 74.*

§. XXIV.

Latronis cum Christo crucifixi exemplo id probavit Augustinus in libris de baptismo *b*) & quæstionibus ad Leviticum, *c*) sed utrumque locum retractavit, incertum esse asserens, an baptizatus non fuerit, *d*) imo quod baptizatus fuerit, magis probabile videri. *e*) Unde & alibi *f*) ex latronis exemplo nullum præjudicium contra baptismi necessitatem captari aut tentari cupit, cum evinci non possit, quod latro ille ante crucis supplicium baptizatus non fuerit, & præterea credibile videatur, hunc latronem ex aqua illa, quæ de vulnerato Christi latere emicuit, tanquam sacratissimo baptismo perfusum fuisse. Verum illam speculationem de baptismo latronis per aquam e Christi latere fluentem Augustino relinquimus, & quamvis fieri potuerit, ut

inter eos, qui a Johanne vel Christi discipulis baptizati sunt, etiam latro ille fuerit, dubium tamen non est, si ante crucis supplicium baptizatus non fuisset, quod ἀβάπτιστος Paradisum ingredi potuisset. Quod non invito Augustino asserimus. Dicit enim g) sine visibili sacramento corde credi ad justitiam & ore fieri confessionem ad salutem, *cum ministerium baptismi non contemtus religionis, sed articulus necessitatis excludit.*

b) libr. 4. cap. 22. c) libr. 3. quæst. 84. d) libr. 2. retract. cap. 18. e) ibid. cap. 55. f) lib. 1. de anima et ejus orig. c. 11. g) lib. 4. de baptism. cap. 22.

§. XXV.

Ambrosius in suis scriptis baptismi necessitatem passim urget. Asserit h) *neminem ascendere in regnum cælorum, nisi per sacramentum baptismi*, item in verbis Christi ad Nicodemum dictis *nullum excipi, non infantem, non aliqua præventum necessitate.* i) Asserit, sine aqua non esse regenerationis mysterium, & Catechumenum, nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, *non posse remissionem accipere peccatorum, nec spiritualis gratiæ munus haurire.* k) Veruntamen idem Ambrosius Valentinianum Imperatorem sine baptismo, at non sine voto baptismi mortuum, gratiam, quam poposcit, impetrasse minime dubitat, l) unde ea, quæ alibi de baptismi necessitate disseruit, non de absoluta necessitate intelligi debere manifestum est, nisi sanctissimum Præsulem sibimet ipsi contradixisse statuamus, aut cum Abaelardo dicere velimus, quod Ambrosius in oratione de obitu Valentiniani, ut sororum defuncti animos leniret, contraria fidei scripserit. m) A qua sententia longe alienus fuit S. Bernardus, qui in necessitatis articulo fidem & votum baptismi sufficere probaturus ad Ambrosii autoritatem provocat, quem animavertit *homini non baptizato & mortuo fidenter de sola fide salutem præsumere, & tribuere indubitanter bonæ voluntati, quod defuit facul-*

facultati. h) Quod fidei contrarium esse dici non potest. Deus enim, qui homines ad baptismum obligavit, suam gratiam non ita huic sacramento adstrinxit, ut eos, quibus in temporis angustia aut propter aliud impedimentum baptismo succurri non potest, salvare aut nolit aut nequeat. Israelitas in deserto mortuos ob circumcisionis intermissionem damnatos non fuisse merito creditur, quia si illa intermissio ob itineris necessitatem facta cum æternæ mortis periculo conjuncta fuisset, Moses eam per tot annos permissurus non fuisset. Si autem Deus gratiosa quadam dispensatione non damnavit Israelitas, qui in deserto ob perpetua & incerta itinera circumcisi non fuerunt, non est, cur nunc gratiam ejus ita coarctemus, ut de salute eorum, qui necessitatis casu præventi sine baptismi viatico e mundo emigrant, desperandum sit.

h) lib. 2. de Abrah. cap. 11. n. 79. i) ibid. num. 84. k) de myster. lib. 4. cap. 20. l) de obitu Valent. c. 11. m) ita Abælardum in epistol. ad Rom. p. 564. et epistol. 7. ad Heloissam p. 129. statuisse refert Mabill. not. ad Bernard. T. 2. p. 627. n) epistol. 77. seu tract. ad Hug. Victor. cap. 2. n. 7.

§. XXVI.

Nec adultus solum, qui per Dei verbum regenerati sunt, sed infantes etiam e Christianis parentibus prognatos casus necessitatis a communi regula & ordinaria salutis via, quam Christus Nicodemo præscripsit, excipit. Fuerunt quidem, qui infantes de partu periclitante etiam de æterna salute periclitari statuerunt, ideoque vel in utero baptizandos censuerunt, quo baptismo infantibus succurri posse minime dubitarunt, cum alias divina Providentia incusari possit, quod in ordinandis salutis mediis defecerit, nec ejusmodi infantibus, qui in matris utero moriuntur, consuluerit. Alii existimant, ejusmodi infantes uteri latebris adhuc absconditos, & præterea secundinis involutos ab aqua attingi non posse, aut si aquæ aliquid illis applicari possit, ejusmodi baptismum haud magis ratum esse, ac si

infans sacco coriaceo inclusus aquæ intingeretur, & corio tantum madefacto corpus ab aquis intactum relinqueretur, (qualem baptismum, ut obiter hoc addamus, Molinæus aliquando Aureliæ peregisse dicitur, qui infantis tantum fascias aqua adspersisse ex Cudsemii fide perhibetur,) ideoque aliud pro ejusmodi infantibus remedium quærentes in hoc casu matres ad uteri sectionem permittendam obligant, sive boni eventus spes affulgeat, sive hoc sectionis remedium vel matri vel fœtui certum interitum minetur. Nullum enim baptismi supplementum per votum hic locum habere tradunt, neque parentum precibus hic aliquid tribui posse judicant, obstante peremptoria Christi sententia, qua viam ad gloriam præcludi & salutem desperatam fieri dicunt, undecunque defectus medii ad gratiam præcise necessarii provenerit. Nec defuerunt, qui infantes jam natos vel aqua mortifera & venenata, si alia deesset, in morbi periculo baptizari, quam sine baptismo mori maluerunt. Nonnulli etiam infantes in agone constitutos, si aqua illico afferri non posset, accelerandi baptismi causa in puteos & fontes projecerunt. o)

o) *Varias Scholasticorum de his quæstionibus sententias refert Raynaud. in tract. de sectione Cæsarea Tom. XIV. Operum pag. 566. et seq.*

§. XXVII.

Et ad hæc aliaque hujusmodi desperata remedia omnes illos nulla alia ratio impulit, quam quod infantes ex aqua & Spiritu non renatos regnum Dei intrare non posse sibi persuaderent. Unde ejusmodi infantes ad beatam Dei visionem minime admitti censuerunt, etsi de infantium hujusmodi statu convenire inter se non potuerint, dum alii infantes ante baptismum extinctos æternis ignibus addicunt, alii eos a doloribus ignis & vermis immunes tantum ob defectum beatæ visionis graviter angi statuunt, alii eos ab omni dolore liberos naturali quadam beatitudine frui somniant,

somniant, alii alia de infantum illorum statu pariter & loco confingunt. p)

p) *Conf. Gerhard. Confess. cathol. t. 3. p. 899. seq.*

§. XXVIII.

In concilio Tridentino Dominicani asserebant infantes ante rationis usum absque baptismo morientes post resurrectionem in limbo & tenebris loco subterraneo, sed sine igne permansuros. Franciscani vero iis locum super terram & in luce assignabant, nonnullis etiam asserentibus, philosophiæ studio & rerum naturalium cognitioni vacaturos, & singularem inde voluptatem percepturos. Catharinus insuper addebat, a sanctis Angelis aliisque Cœlitibus visitatum iri, ut Petrus Suavis in Historia concilii Tridentini refert, q) ubi etiam de controversia inter Augustinianos & eundem Catharinum mota nonnulla memoret. Certiora (scilicet!) de statu illorum infantum haud ita pridem ex ipso limbo innotuerunt. Prodierunt enim hoc anno 1698. Coloniæ literæ parvulorum sine baptismo mortuorum e limbis ad quietis suæ perturbatores scriptæ. In illis referunt, se tempus suum usque ad Christi adventum jucunde transegisse, multa a Patriarchis narrata cum singulari voluptate audivisse, sæpe & Angelos in limbum descendisse & aliquos ejus incolas in superiorem orbem revocasse, Christum ad inferos descendentem non damnatis concionatum, apud quos operam perditurus fuisset, neque Patriarchis fide & consolatione plenis, sed concionem suam, cujus in epistola Petrina mentio, ad infantes direxisse, illisque promisisse, quod post resurrectionem & judicium terram occupaturi essent, nec amplius infantes futuri, sed eam constitutionem habituri, quam acquisituri fuissent, si 33. ætatis annum attigissent, ut reliquas pueriles fabulas illis epistolis contentas silentio involvamus.

q) *libr. 2. pag. 157.*

§. XXIX.

Ita nimirum Auctori illi, quisquis fuerit, qui has literas infantibus in calamum dictavit, hanc controversiam in ludum & jocum convertere placuit. Aliter longe affectus fuit Augustinus, qui ad Hieronymum scribens, cum de statu parvulorum sine baptismo defunctorum aliquid dicendum esset, magnis angustiis se coarctari fatebatur. *r*) Et fatemur quidem, Augustinum, cum contra Pelagianos peccatum originale negantes disputaret, in fervore disputationis longius abreptum in rigidiorem de infantibus non baptizatis sententiam incidisse, ut loca ex variis ejus scriptis a Vossio *s*) collecta indicant. Unde & nonnulli Augustinum cum armatis equitibus contulerunt, qui, dum in hostes inveliuntur, eodem impetu obvios inermes pueros conculcare solent. Cum enim Pelagiani infantes sine baptismo defunctos ob verba Christi ad Nicodemum dicta a regno cœlorum excluderent, iisdem tamen in medio quodam inter cœlum & gehennam loco æternam ac beatam vitam promitterent, quippe quos nulli reatui obnoxios statuebant, Augustinus medium illum seu secundæ felicitatis, ut Pelagiani loqui amabant, locum ita impugnavit, ut infantes citra baptismum defunctos ob peccati originalis labem in gehennam ignis mitti asseruerit. Nec ab isto rigore abhorruit Avitus Viennensis in carmine ad Fuscinam sororem virginem Deo sacratam ita canens: *t*)

Omnibus his illud gravius, si forte carentem
Cœlesti lavacro tenerum mors invida natum
Præripiat dura generatum sorte gehennæ,
Quique genitricis cessat cum filius esse,
Perditionis erit, tristes tunc edita nollent,
Quæ flammis tantum generarint, membra parentes.

Eadem Fulgentii sententia fuit, qui in regula fidei ad Petrum *u*) *firmissime tenendum & nullatenus dubitandum esse* censet, *parvulos vel in uteris matrum morientes, vel de matri-*

bus

bus natos & sine baptismi sacramento de hoc seculo transeuntes ignis æterni sempiterno supplicio puniendos fore. Verum quicquid Augustinus, eumque secuti Avitus & Fulgentius, quicquid alii sive antiquioris sive recentioris ecclesiæ doctores, quorum autoritate & consensu Augustinum suum Henricus Norisius *x*) aliique Augustiniano Ordini addicti defendere satagunt, probari tamen haud poterit, infantes etiam a Christianis parentibus genitos, si per baptismum regeniti non fuerint, ad gehennam regulandos aut inferni titionibus annumerandos esse. Contrarium ex Dei promissionibus, ex statu puerorum Israeliticorum ante octavum diem sive naturali sive violenta morte vivis exemtorum aliisque rationibus, quas hic repetere nolumus, Theologi nostrates evicerunt.

r) *epistol. 28. ad Hieronym.* *s*) *lib. 2. part. 3. thes. 4.* *t*) *lib. 6. poem. p. 190.* *u*) *c. 27.* *x*) *vindic. Augustin. sect. 5. p. 32. seq.*

§. XXX.

Nec desunt pro hac sententia Pontificiorum quorundam suffragia, e quibus Georgium Cassandrum adduxisse nunc sufficiat. Extat enim inter ejus opera tractatus in infantium baptismo, cujus ultima sectio agit de statu infantium, qui in ecclesia nati citra baptismi sacramentum moriuntur. Ac primum quidem aliorum quorundam recentium ecclesiasticorum Scriptorum judicia adducit, qui Deum misericordiam suam non ita sacramentis alligasse, ut infantes ante baptismum mortuos gratiæ suæ baptismo & virtute Spiritus Sancti sanctificare non possit, censuerunt, & hanc sententiam variis rationibus probarunt. Adducit Joh. Gersonem, *z*) Gabrielem Biel, *a*) Thomam Cajetanum, *b*) Tilmannum Segebergensem *c*) & Thomam Elisium Neapolitanum, *d*) ac postea eorum argumenta novis rationibus confirmat, tandemque concludit, se paulo latius in hac sententia explicanda divertisse, quod eam opinionem a piis mentibus non alienam, neque divinis literis repugnantem, imo divinæ clementiæ maxime convenientem existimaret, ac valere ali-

quid ad consolationem piorum parentum, quorum infantuli jam inde ab ipso utero baptismo destinati ante e vita excedunt, quam desiderato baptismo potiri queant, tum vel eo maxime, quod contraria sententia, quæ infantes omnes citra delectum ullum, quibus baptismus non contigit, æterno supplicio damnari censet, usque adeo nonnullis dura atque intoleranda videatur, ut inde ex contrario tenuius & levius de virtute hujus sacramenti sentiendi occasionem sumant.

y) pag. 669. z) serm. de nativ. Mar. part. 3. a) in 4. sent. dist. 4. quæst. 2. b) in part. 3. Thom. Aquin. quæst. 68. art. 1. et 2. c) de 7. sacram. c. 1. d) clyp. adv. hæres. cap. de baptism. art. 3.

§. XXXI.

Si autem vel maxime probari posset, ab eo tempore, quo baptismi sacramentum institutum est, omnibus hominibus necessitatem baptismi ita incubuisse, ut eo omisso nullam morientes salutem sperare potuerint, & ne infantes quidem excipi debeant, quorum damnationem etiam Florentini concilii definitione Petavius *e)* confirmare fatagit, inferri tamen inde nequit, eos, qui ante Christi adventum & baptismi institutionem defuncti sunt, baptismo opus habuisse. Quamobrem cum Abucaræ hæc quæstio proponeretur: quomodo fideles veteris testamenti in regnum cœlorum non baptizatos ingredi possibile sit, cum juxta Christi effatum nemo nisi ex aqua & Spiritu renatus illud intrare possit? commodissime respondere potuisset, eos qui ante Christi adventum defuncti sunt, baptismi sacramento ad ingressum in regnum cœlorum non magis eguisse, quam Abrahami majores circumcisionis sacramento, etsi Abrahamo dictum sit, ex populo Dei exscindendos esse, qui hoc Dei pactum non observaverint. Verum ille, nescio an ex simplicitate, an ex affectata novæ & inusitatæ sententiæ gloriola, ad objectum sibi scrupulum non sine multis ambagibus respondet. Ac primum quidem dicit, quod Christus pro illis baptizatus fuerit, & se pro illis sanctificaverit.

Verum

Verum ipse Abucaras animadvertebat, hanc responsionem ad solvendum propositum dubium non sufficere, cum Christus etiam pro fidelibus novi testamenti se sanctificaverit, neque tamen illi a proprii baptismi obligatione per Christi baptismum liberentur. Itaque addit fideles veteris testamenti etiam in propriis corporibus baptizatos fuisse. Mirum autem hujus baptismi modum comminiscitur. Ait enim fideles in elementa post mortem resolutos, per aquam, quæ ex perfosso Christi latere effluxit, & ipsa quoque in elementa resoluta est, baptizatos fuisse.

e) lib. 9. de Deo cap. 11. Tom. 1. dogm. theol.

§. XXXII.

Verum hæc Abucaræ speculatio non magis admittenda est, quam eorum fabula, qui Trajani ex orco liberandi animam clanculum baptizatam, aut etiam Imperatorem illum, cum prius ad vitam revocatus fuisset a Gregorio baptizatum somniant; *f*) aut Pseudo-Nicodemi narratio, eos, qui cum Christo resuscitato a mortuis resurrexerunt, in Jordane baptizatos fingentis *g*), aut Hermæ *h*) visio, quam Joh. Baptista Cotelerius *i*) hoc commentario illustravit: *Patriarchæ, Prophetæ, cæterique homines justi ante Christi adventum denati, cum virtutibus abundassent, ad ingrediendum in regnum Dei indigebant solummodo sigillo Filii Dei seu baptismate. Quocirca Apostoli & doctores Evangelistæ, ipsi baptizati, prædicaverunt post mortem suam justis mortuis baptismum ad fidem, descenderuntque cum illis in aquam eo modo, quo Philippus & Eunuchus descenderunt in aquam, ut hunc ille baptizaret, atque ex aqua ascenderunt, cum hac differentia, quod Apostoli utpote jam donati lavacro regenerationis vivi descenderunt & ascenderunt, justi vero, quia baptismi antea erant expertes, mortui descenderunt, ascenderunt vivi.* Quod figmentum dubio procul inter larvati illius Prophetæ *k*) somnia pertinet, & si illud Clementi Alexandrino *l*) non displicuerit, qui semel atque iterum hunc Hermæ

 locum

locum allegavit, & similia de Apostolorum apud inferos prædicatione docuit.

f) Leo Allat. de lib. eccles. Græcorum lib. 2. p. 123. g) Nicod. evangel. non procul a fine. h) lib. 3. simil. 9. c. 16. i) p. 117. k) sic Hermam appellat Blondellus in apolog. sententiæ Hieronymi de Episcopis et Presbyt. p. 16. l) lib. 2. et 6. Stromat.

§. XXXIII.

Et Hermas quidem Patriarchas & alios veteris testamenti fideles, nescio an Stygia an alia inferni alicujus fluminis aqua, ab Apostolis baptizatos fingit. Abucaras autem ab ipso Christo per aquam ex aperto latere fluentem baptizatos dicit. Possemus hac occasione de vulnerato Christi latere & memorabili aquæ & sanguinis fluxu, qui hanc lateris apertionem secutus est, prolixe agere, & in varias quæstiones, quæ circa hanc historiam moveri solent, digredi. Verum prolixitatis vitandæ studio quæstiones illas nunc omittimus, de quibus apud Gerhardum in harmonia evangelica, *m)* Voetium in disputationibus selectis, *n)* Collium in tractatu de Sanguine Christi, *o)* Bartholinum in singulari, quem de aperto Christi latere scripsit, tractatu, & alios plura videri poterunt.

m) c. 204. n) part. 2. p. 195. o) lib. 4. disput. 1. c. 1. seq.

§. XXXIV.

Id tantum notamus, pias esse veterum ecclesiæ Doctorum meditationes, qui duo novi testamenti sacramenta, quippe per aquam & sanguinem adumbrata, ex aperto Christi latere profluxisse ajunt, ut ecclesia & lavacro aquæ mundaretur, & poculo sanguinis reficeretur. Nimirum Christus cum aqua & sanguine ad nos venit, ut idem Evangelista scribit, *p)* qui fluxum aquæ & sanguinis ex latere Christi a se præsente visum literis consignavit. *q)* Nec ignoramus Theologum non incelebrem statuisse, quod aqua, quæ ex Christi latere manavit, in sacramento baptismi

tanquam

tanquam res cœleſtis cum vulgari aqua uniatur. Eandem aquam, quæ ex perfoſſo Chriſti latere profluxit, a Chriſto intelligi, cum nos ex aqua & ſpiritu renaſci oportere pronunciavit, Wicleffi fuit ſententia ſuperius allegata. Et hac aqua latronem in cruce converſum a Chriſto baptizatum fuiſſe Auguſtinus aliquando ſtatuit, quod itidem ſupra jam monuimus. At nemini in mentem venit, ſi Abucaram excipiamus, fideles ante Chriſti adventum defunctos & in elementa quoad corpora reſolutos per aquam ex Chriſti latere fluentem & in elementa reſolutam baptiſmum accepiſſe. Aſtitit cruci Chriſti S. Johannes, vidit aquam & ſanguinem ex vulnerato Chriſti latere profluentem, & factum hoc ſua tanquam oculati teſtis aſſeveratione graviter obſignavit. At de aqua in elementa reſoluta & baptizatis omnibus, qui ante Chriſti tempora per totum terrarum orbem obierant, fidelibus philoſophantem non audimus.

p) 1. *Joh. V, 6.* q) 1. *Joh. XIX, 34. 35.*

§. XXXV.

Baptiſmus non pro mortuis ſed pro vivis inſtitutus eſt, unde inter Cataphrygum errores & hunc Philaſtrius r) notavit, quod mortuos baptizarunt, qui abuſus etiam ab Africanis Patribus s) merito improbatus fuit. Et ne viventium quidem vicarius pro mortuis baptiſmus defunctis quicquam prodeſt, qualis baptiſmus teſte Epiphanio t) apud Cerinthianos & teſte Harmenopulo u) apud Marcionitas viguit. Male ergo Abucaras fideles ante Chriſti adventum defunctos, quorum aliqui plurimis ante Chriſti incarnationem ſeculis obierunt, eo demum tempore, quo Chriſti latus lancea transfixum eſt, baptizatos tradit.

r) *de hæreſ. c. 49.* s) *cod. can. eccleſ. Afric. can. 18.* t) *hæreſ. 8.* u) *de ſect. c. 12.*

§. XXXVI.

Scilicet ex Abucaræ ſententia regnum cœlorum, niſi

baptizati forent, ingre
quo Christus passus es
ipse Christus ad infern
tione animæ ad inferos
vero hæc Abucaræ reve
Patrum e limbo in ter
infantium limbo missæ
animas fidelium, qui
sunt, simulac e corpo
intrasse, nec cœli fore
occlusas illis fuisse.

Videmus ergo in
rem ab errore velut un
notæ sunt, quæ postrem
lis exciperet, ea ration
statuatur, aquam, quæ
menta resolutam mortu
respondet Abucaras, id
quorum animæ Christo
runt, instar arborum v
suis attrahentium cœles
qui autem perinde ac
ex hoc baptismo fruct
hæc Abucaræ commenta
falsis hypothesibus sup
admotis corruant, & pr
huic exercitationi impo
facimus, cui sit la
ru

, ingredi non poterant, quasi eo tempore,
assus est, apud inferos divertissent, donec
l infernum descenderet, quem tantum ra-
inferos descendisse Abucaras tradit. Quis
ræ revelavit? Num forte epistolas quasdam
o in terram missas habuit, quales nuper ex
o missæ sunt? Nobis ex S. Scriptura constat,
n, qui ante Christum incarnatum defuncti
e corporibus emigrarunt, regnum gloriæ
æli fores ante Christi ad inferos descensum
isse.

§. XXXVII.

ergo in exiguo hoc Abucaræ opusculo erro-
velut undam ab unda trudi. Nec melioris
postremo loco disserit. Cum enim infide-
ra ratione etiam impios baptizatos fuisse, si
m, quæ ex latere Christi scaturivit, in ele-
m mortuos in elementa resolutos baptizasse,
caras, id neutiquam sequi, cum illi tantum,
Christo ad infernum descendenti credide-
borum vegetarum & succum aquæ radicibus
m cœlesti hac aqua salubriter irrigati, reli-
nde ac arefactæ & mortuæ arbores nullum
io fructum percipere valuerint. Verum
mmenta operose impugnare nolumus, cum
bus superstructa sponte & nullis arietibus
t, & præfixi nobis brevitatis limites finem
ni imponere jubeant, quod in nomine Dei
ui sit laus & gloria in secula seculo-
rum, AMEN.

